

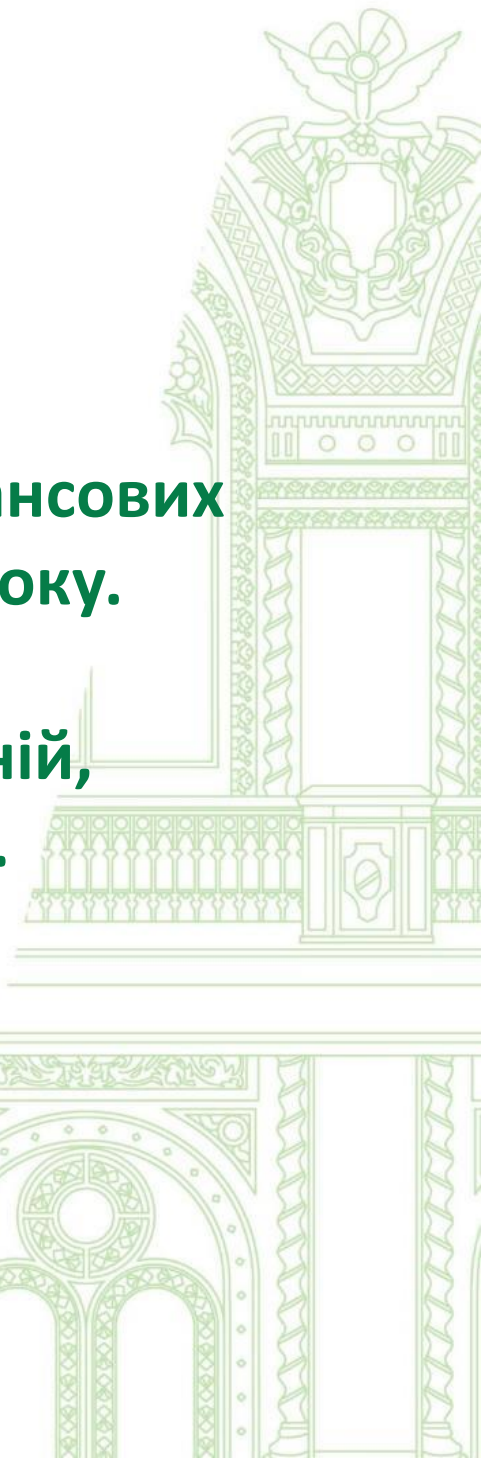

Національний
банк України

Огляд сектору небанківських фінансових установ за результатами 2020 року.

Стан ринку фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів.

Департамент нагляду за ринком
небанківських фінансових установ
Національного банку України
15 квітня 2021 року

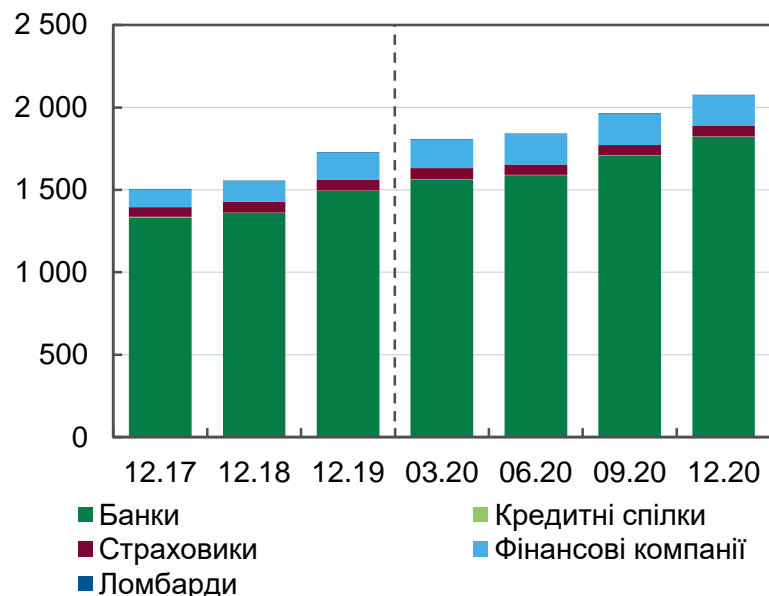

Головне

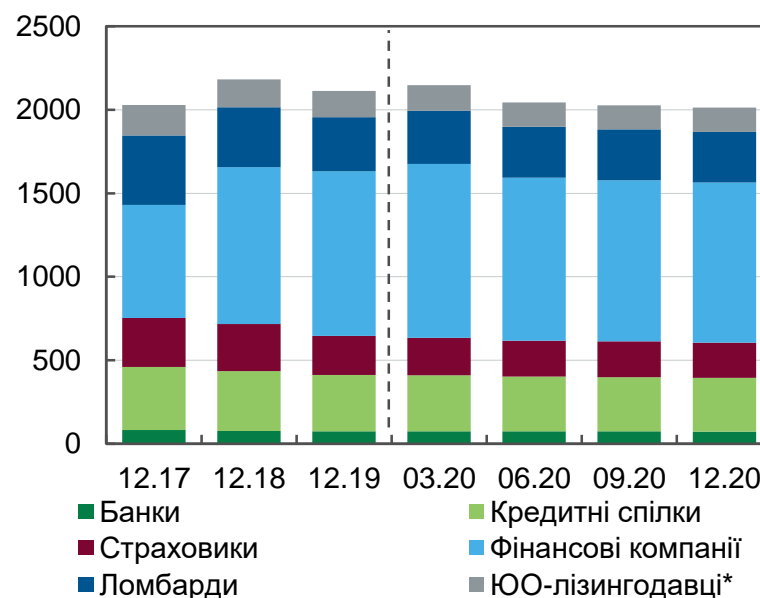
- У 2020 році активи небанківських фінустанов загалом зросли, проте динаміка є неоднорідною. Їхня кількість скорочувалася переважно через добровільну відмову від ліцензій.
- Тенденція до виходу з ринку може продовжитися внаслідок значної кількості «неактивних» компаній та неготовності виконувати обов'язкові нормативи.
- У 2020 році страховий ринок залишила низка учасників, що займалися переважно внутрішнім перестраховуванням. Це формально скоротило показники діяльності non-life страховиків, проте майже не позначилося на активності класичного страхування.
- «Самоочищення» страхового ринку non-life покращило якість активів компаній та підвищило показники прибутковості вдвічі.
- Активи та премії life-страховиків зросли на 18% та на 9% рік до року, відповідно.
- Стагнація кредитних спілок посилюється, портфель зростає повільно. У 2020 році було відображено фактичну якість кредитів окремих кредитних спілок, що призвело до суттєвих збитків.
- Кількість фінансових компаній у 2020 році скорочувалася, проте їхні активи зросли на 12%. Цьому сприяло стрімке нарощення операцій факторингу на початку року та відновлення кредитування у другій половині року. За результатами року фінансові компанії показали більший прибуток порівняно з 2019 роком.
- У 2020 році активи ломбардів зменшились, водночас обсяги кредитування наблизились до торішнього рівня після нетривалого падіння на початку року. На показниках їхньої прибутковості коронакриза майже не позначилася.

Частка активів небанківських фінустанов децю знизилася

Структура активів фінансового сектору, млрд грн

Кількість надавачів фінансових послуг

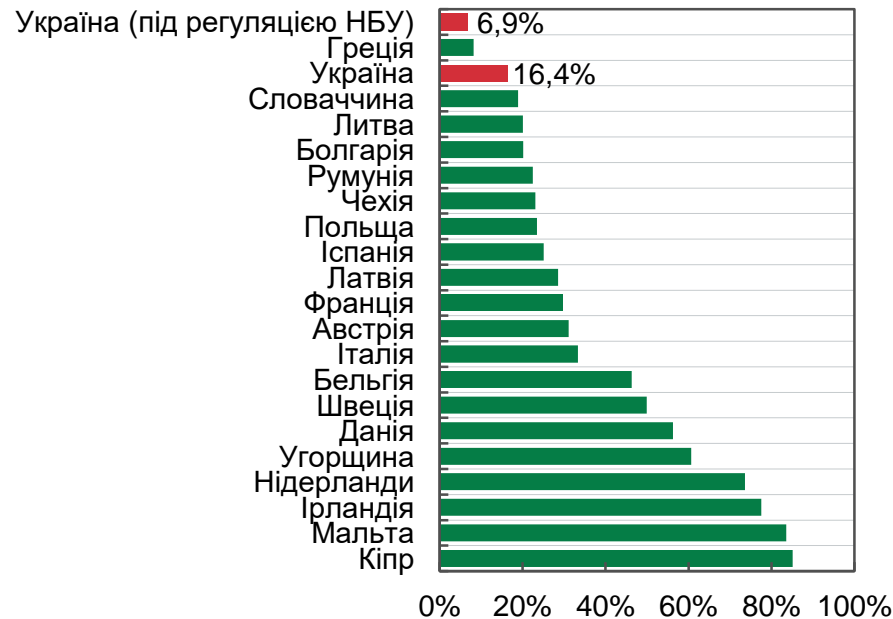
Джерело: НБУ

* ЮО-лізингодавці не є фінансовими компаніями, однак послуги з надання фінансового лізингу регулюються НБУ.

- У 2020 році активи НБФУ незначно зросли. Зниження за окремими секторами пояснюється переважно виходом з ринку неактивних гравців.
- Кількість фінансових установ продовжує скорочуватися, переважно через добровільну здачу ліцензій.
- Вихід з ринку низки страховиків, що спеціалізувалися на перестрахованні всередині країни та мали значні активи, не вплинув на діяльність ринку страхування.

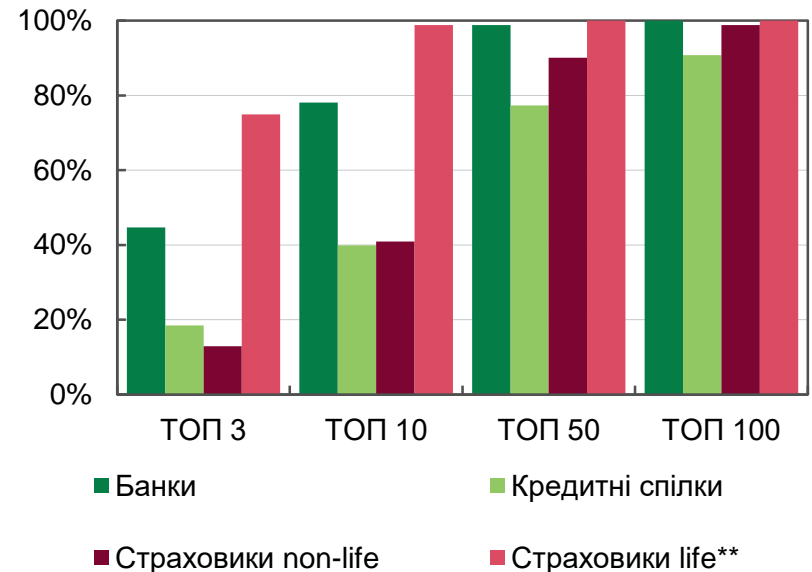
Проникнення небанківських послуг невисоке

Частка активів небанківського фінансового сектору* в країнах Європи та Україні на 01.10.2020

* Включає центральні банки, депозитні корпорації, інвестиційні фонди та інших фінансових посередників (страховики, пенсійні фонди тощо).
Джерело: Eurostat, НБУ.

Концентрація* страховиків та кредитних спілок порівняно з банками

* Концентрація оцінена за активами для банків та кредитних спілок, за преміями для страхування non-life і страховими резервами для страхування life.

** Страховиків, що здійснюють life-страхування усього 19.

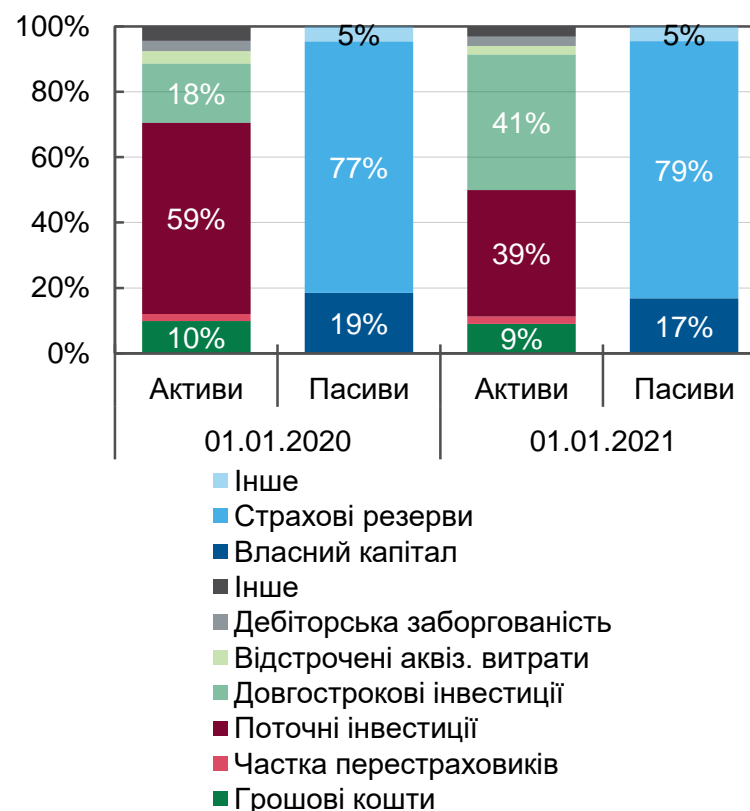
- Рівень проникнення небанківських фінансових послуг в Україні є одним з найнижчих серед європейських країн.
- Концентрація невисока, особливо порівняно з банківським сектором. Найвищою є концентрація life-страхування, яке здійснює усього 19 компаній.

Структура активів страховиків поступово покращується

Структура активів та пасивів non-life страховиків

Структура активів та пасивів life страховиків

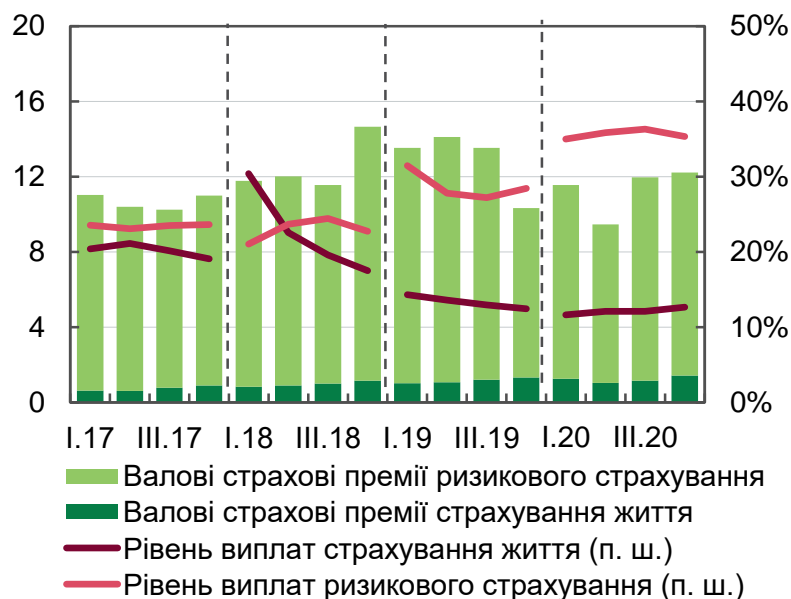

Джерело: НБУ.

- Структура активів страховиків протягом року стала прозоришою.
- Протягом року структура прийнятних активів страховиків покращувалася, але залишаються ще деякі проблемні моменти, наприклад суттєва частка нерухомості, дебіторської заборгованості.

Life страховики нарощували премії, на відміну від non-life...

Премії та рівень виплат у розрізі видів страхування, млрд грн

Джерело: НБУ.

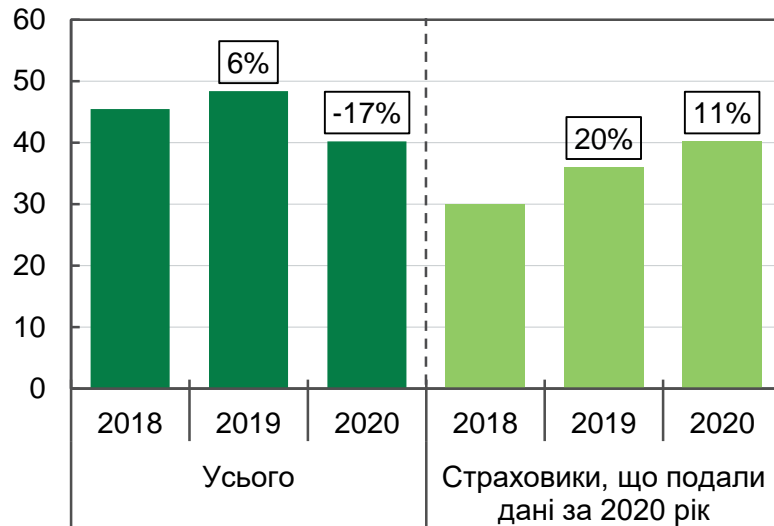
Страхові премії та виплати за найпоширенішими видами страхування станом на 01.01.2021, млрд грн

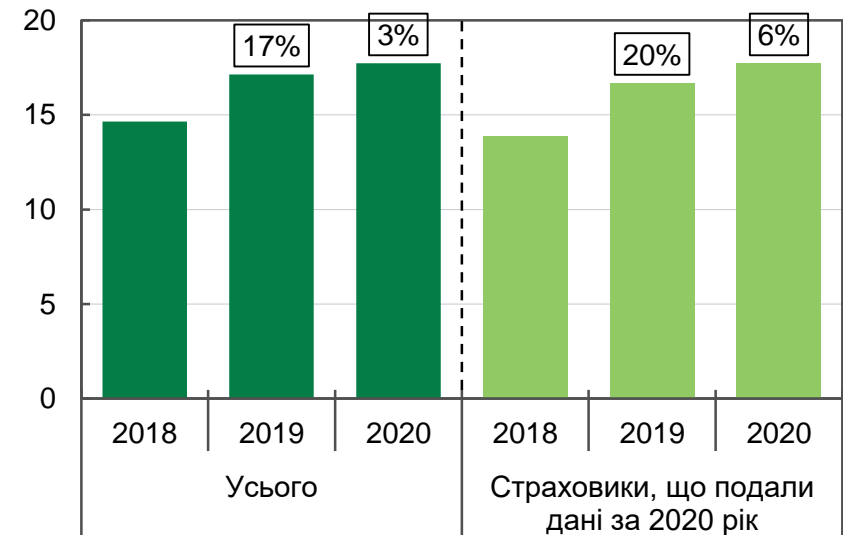
- У 2020 році сукупний обсяг страхових премій знизився на 12%: non-life зменшилися на 17%, а life-страховиків зросли на 9%.
- Рівень виплат ризикових страховиків зріс з 28% до 35% у I кварталі 2020 та залишався незмінним протягом року, для страхування життя – незмінний 12%.
- Найбільшу частку премій формує автострахування (КАСКО, ОСЦПВ та Зелена картка) та особове страхування (медичне страхування та страхування життя)

...проте активні учасники ринку покращували показники

Страхові премії усіх non-life страховиків та тих, що подали звітність за 2020 рік, млрд грн

Страхові премії від ФО усіх non-life страховиків та тих, що подали звітність за 2020 рік, млрд грн

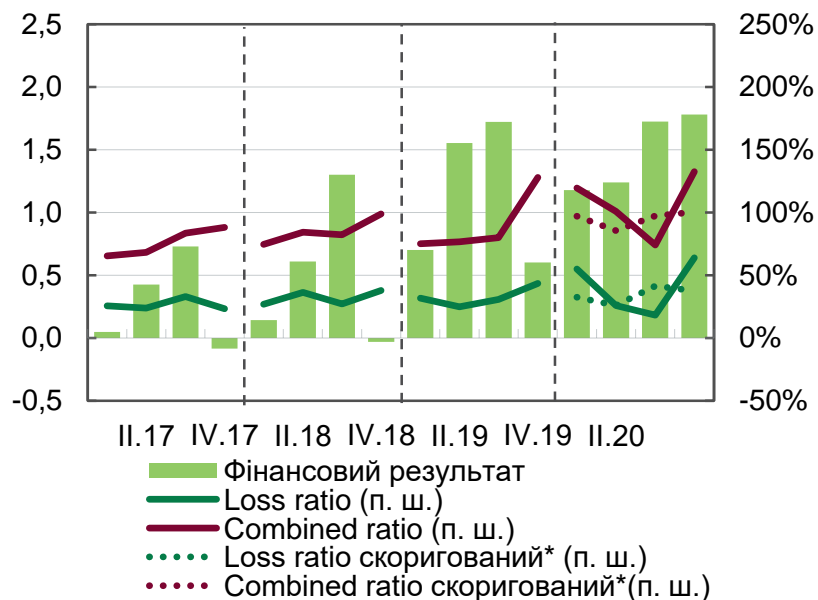
У виносках вказано зміну страхових премій рік до року.

Джерело: НБУ.

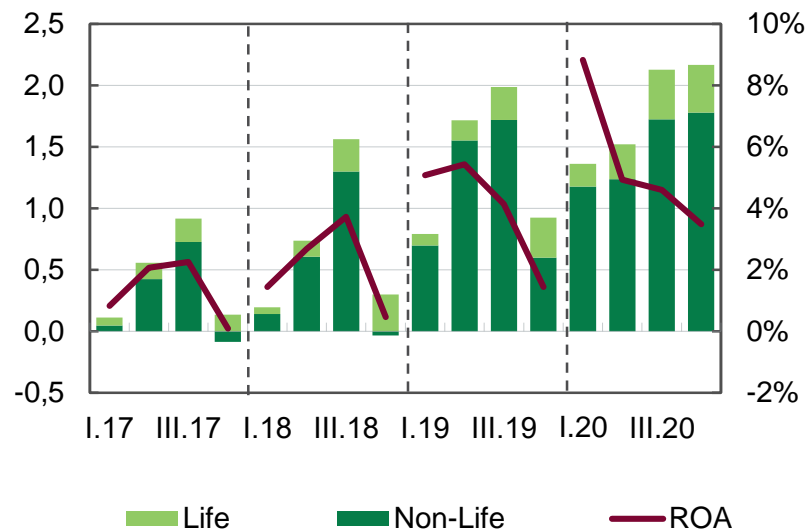
- Страховики, що активно здійснювали діяльність протягом останніх трьох років, у 2020 році наростили обсяги страхових премій.
- Обсяг страхових премій від фізичних осіб (ФО) зростав за незмінного рівня виплат. У страховому портфелі активних учасників ринку половина страхових премій надходить від фізичних осіб.

Прибутковість страховиків суттєво зросла

Фінансовий результат наростаючим підсумком і показники діяльності non-life страховиків, млрд грн

Фінансовий результат страховиків наростаючим підсумком, млрд грн

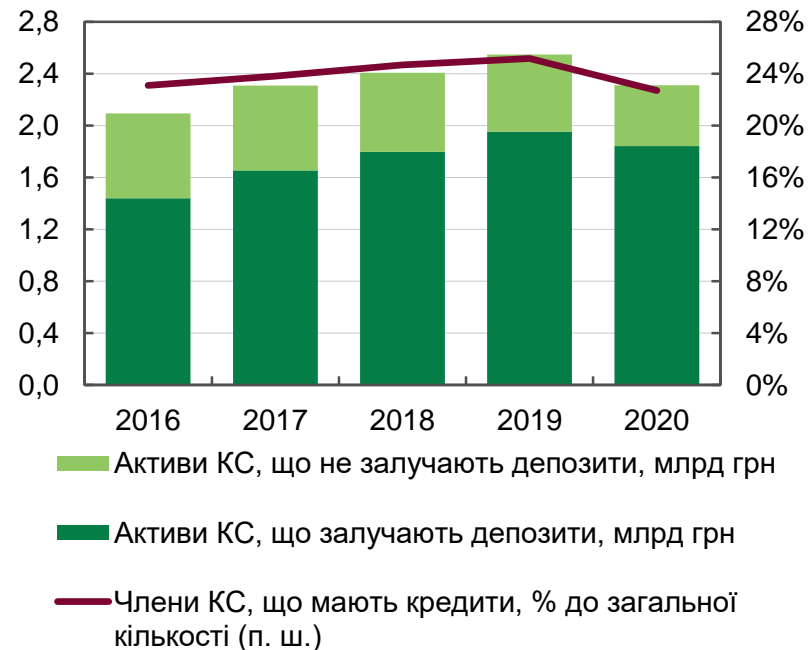
*Без урахування суттєвого коливання резервів, зокрема за збитками за авіаційним страхуванням, що було сформовано та/або розформовано в межах року.

Джерело: НБУ.

- За результатами 2020 року прибуток non-life страховиків суттєво зріс порівняно з 2019 роком – це стало наслідком виходу з ринку неопераційних страховиків.
- Водночас показники ефективності погіршилися, зростання наприкінці року значною мірою пояснюється формуванням резервів.

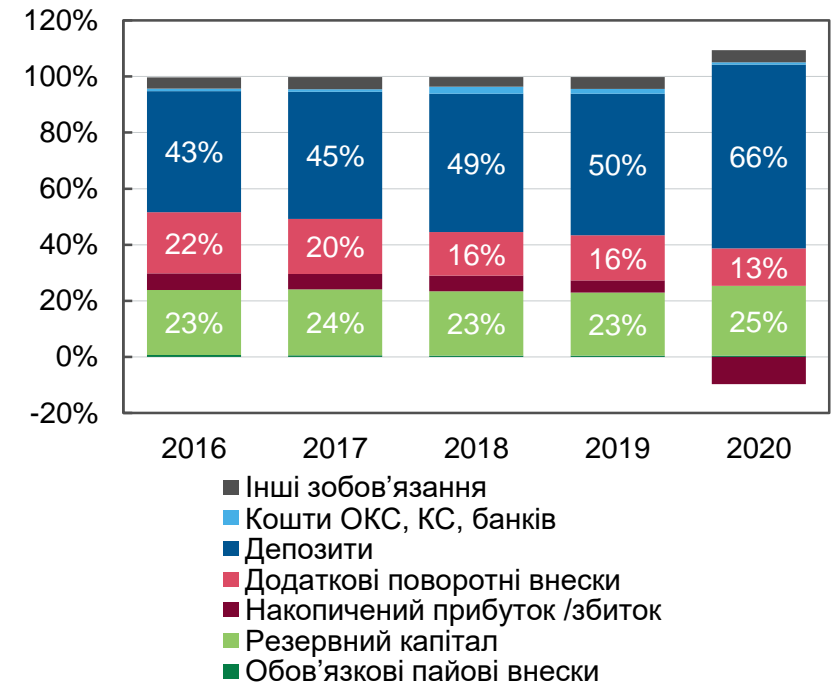
Активи кредитних спілок загалом скоротилися

Загальні активи кредитних спілок та частка членів кредитних спілок, що мають кредити

Джерело: НБУ.

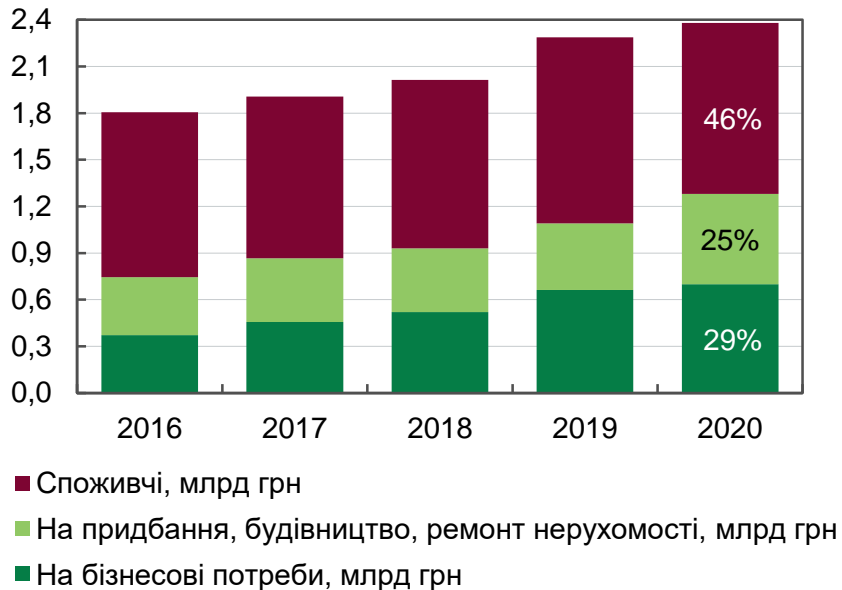
Структура джерел фіндування

- У 2020 році повільно росли активи багатьох кредитних спілок, проте значний негативний вплив на показники мало формування резервів великими учасниками ринку (КС «Громада»).
- У структурі фіндування значно зростає частка депозитів. Водночас скоротилась частка власного капіталу за рахунок накопичених збитків.

Кредитування кредитними спілками повільно зростає

Структура основної суми заборгованості за кредитами

Джерело: НБУ.

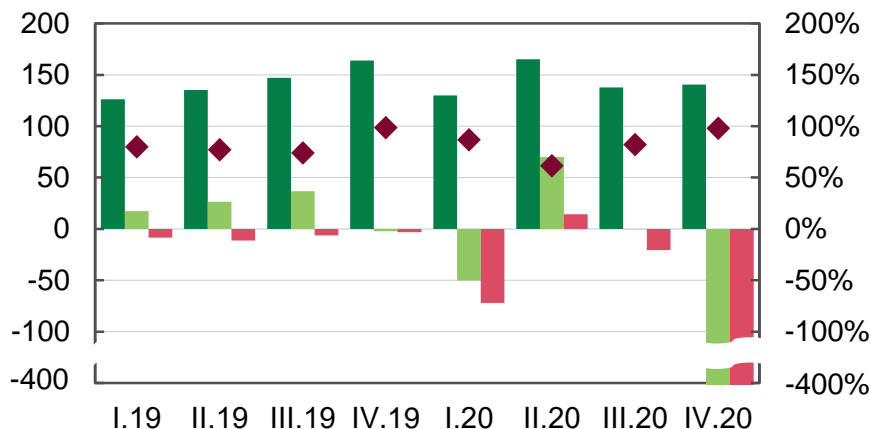
Частка непрацюючих кредитів за видами

- У 2020 році кредитний портфель зростає повільно: обсяги споживчих позик – скоротилися, кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості зросли на третину.
- Ставка за кредитами 37,5% у середньому, депозитна ставка зберігається на рівні 22,2%.
- Якість портфеля різко погіршилась – більше, ніж удвічі зросла частка непрацюючих кредитів.

Операційна діяльність кредитних спілок є низькоефективною

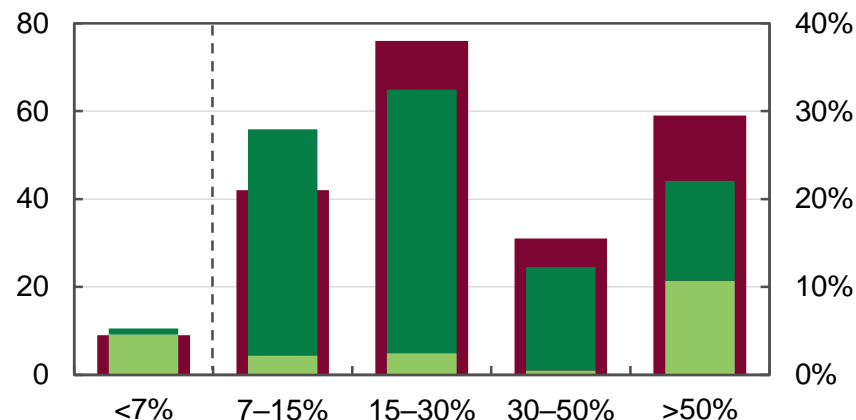
Операційна ефективність діяльності

- Чисті процентні доходи за операц. з членами КС, млн грн
- Чистий фінансовий результат, млн грн
- Приріст резервів забезпечення покриття втрат, млн грн
- ◆ CIR, % (п. ш.)

Джерело: НБУ.

Розподіл достатності основного капіталу на 01.01.2021

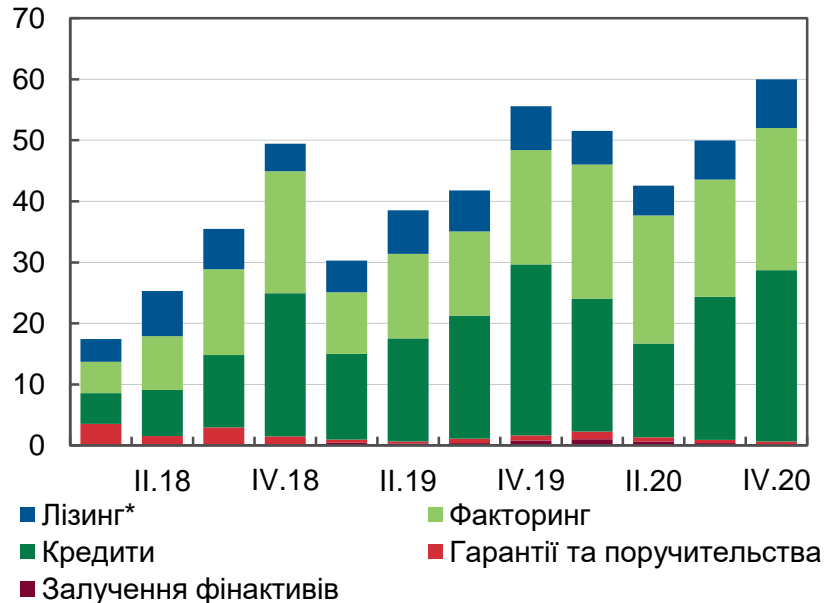

- Кількість кредитних спілок (КС)
- Частка КС, що залучають депозити, у активах, % (п. ш.)
- Частка КС, що не залучають депозити, у активах, % (п. ш.)

- У 2020 році різко зросли збитки кредитних спілок через значне доформування у IV кв. резервів на покриття збитків від погіршення якості кредитів (на 90% за рахунок КС «Громада»). Сукупно було сформовано 431 млн грн. резервів.
- Достатність регулятивного капіталу для переважної більшості кредитних спілок перевищує мінімальний рівень 7%. У 2020 році кількість кредитних спілок, які не виконують мінімальні вимоги до платоспроможності, зменшилася до 9.

Обсяги операцій фінансових компаній переважно зростали попри кризу

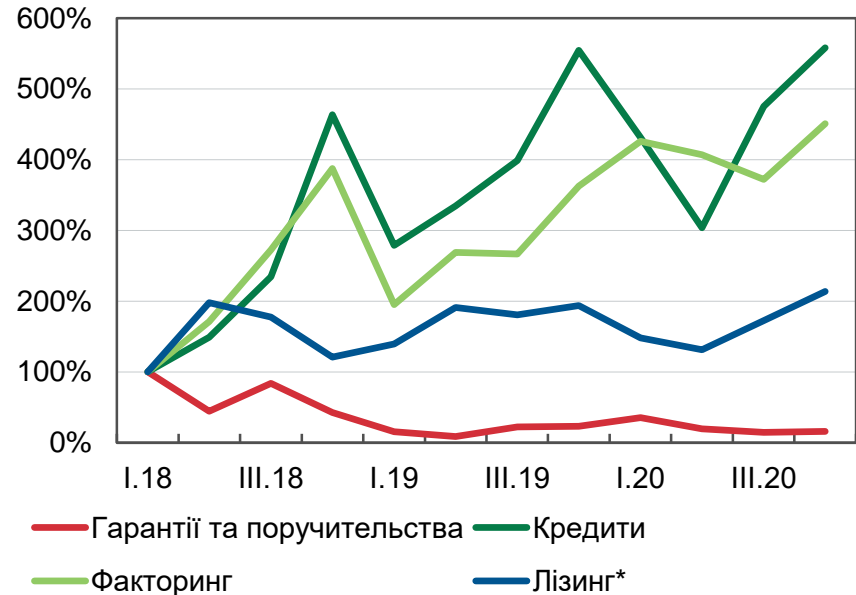
Обсяги наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за видами послуг (за квартал), млрд грн

* ЮО-лізингодавці та лізингові компанії.

Джерело: НБУ.

Обсяги наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за видами послуг, (I кв. 2018 = 100%)

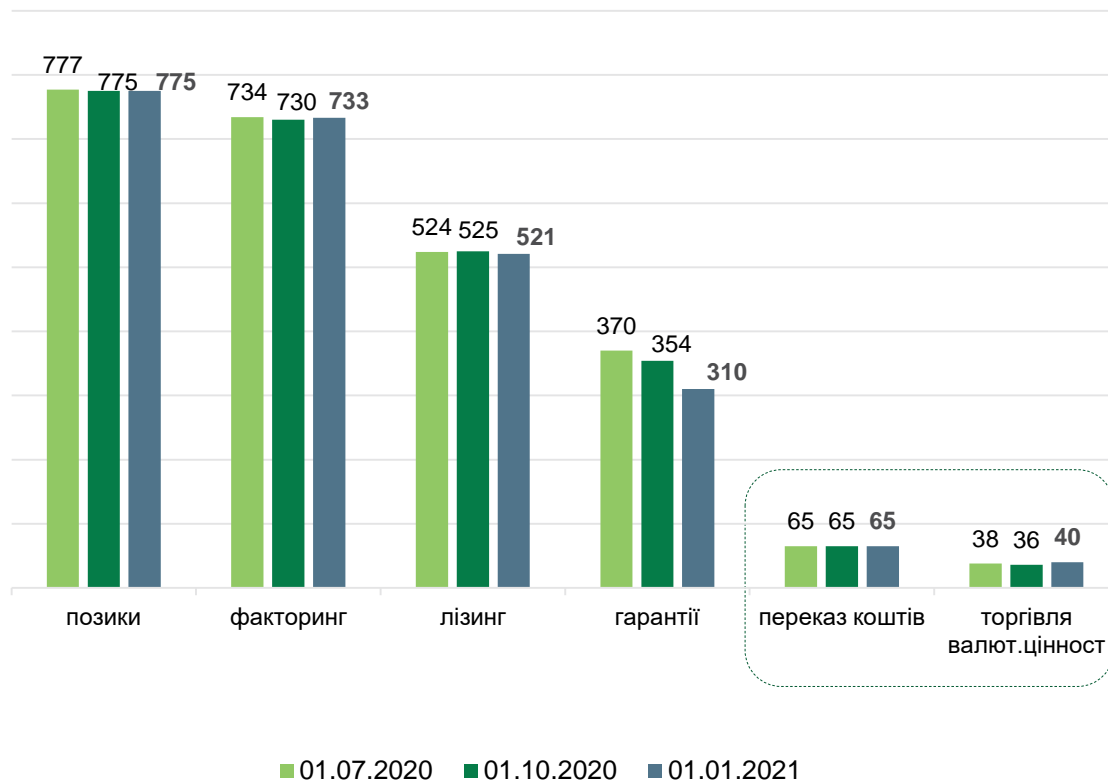

- Кредитування займало найбільшу частку в обсязі послуг фінансових компаній. Обсяг наданих кредитів зріс за рік на 12%.
- Обсяги факторингу зросли на 51%, за обсягами практично зрівнялись з наданням кредитів, а лізингові операції незначно зменшилися порівняно з 2019 роком.
- Частка інших операцій, зокрема надання гарантій, становили близько 2% від наданих послуг.

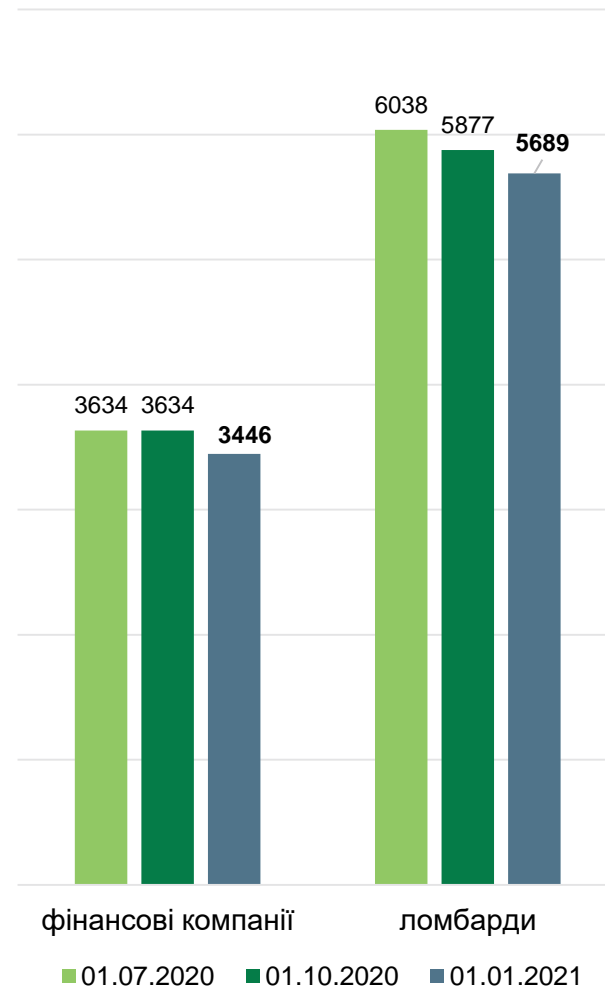
Ринок фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів у цифрах

Кількість піднаглядних	01.01.2021
Фінансові компанії	960
Ломбарди	302
Лізингодавці	146

Ліцензії, кількість

Відокремлені підрозділи, кількість

Дотримання вимог до власного капіталу

Власний капітал

Станом на 01.01.2021 сукупний розмір власного капіталу фінансових компаній становив **24,7** млрд грн. та ломбардів – **1,7** млрд грн.

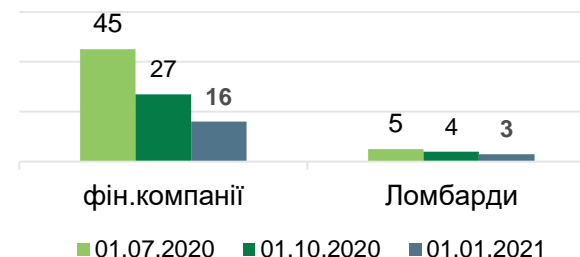
Вага власного капіталу в активах фінансових компаній зменшилася з **16,3%** (2019 р.) до **13,6%** (2020р), а у ломбардів - збільшилась з **41,9%** (2019 р.) до **44,7%** (2020р).

За результатами наглядової роботи встановлено не дотримання вимог щодо нормативу власного капіталу **19** фінансових установ (потребують докапіталізації на загальну суму **302,8** млн грн.), з них:

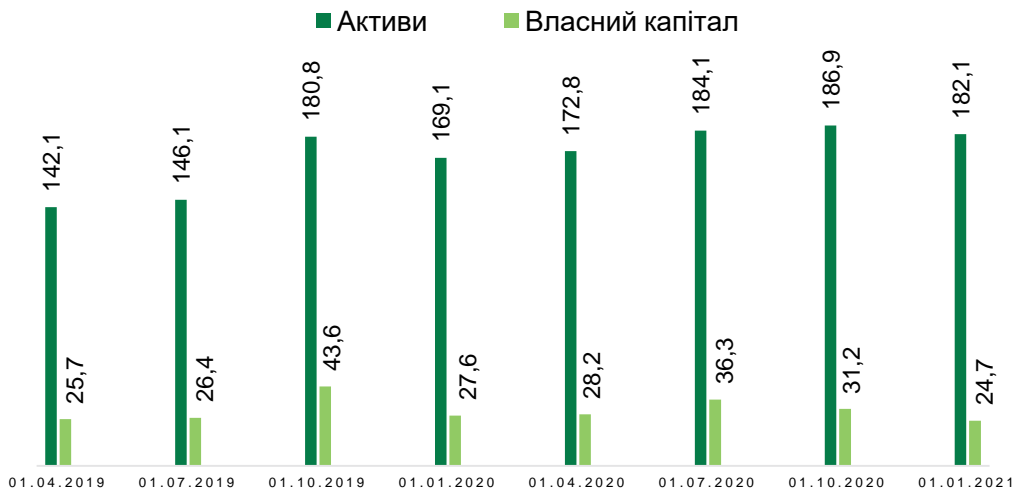
16 фінансових компаній: **7** компаній мають одну ліценцію, **9** – дві і більше ліцензій;

3 ломбарди: **1** ломбард має відокремлені відділення, **2** – їх не мають.

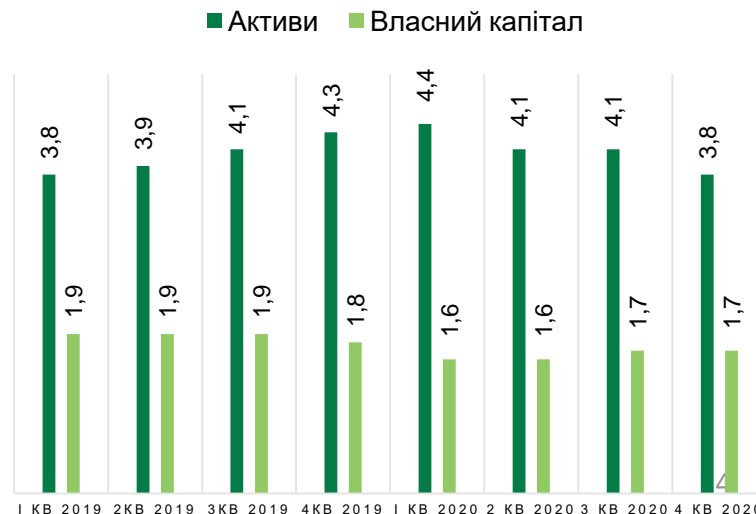
Недотримання вимог щодо мінімального розміру власного капіталу, кількість

ОБСЯГ АКТИВІВ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ФІНАНСОВИХ КОМПАНІЙ, млрд.грн

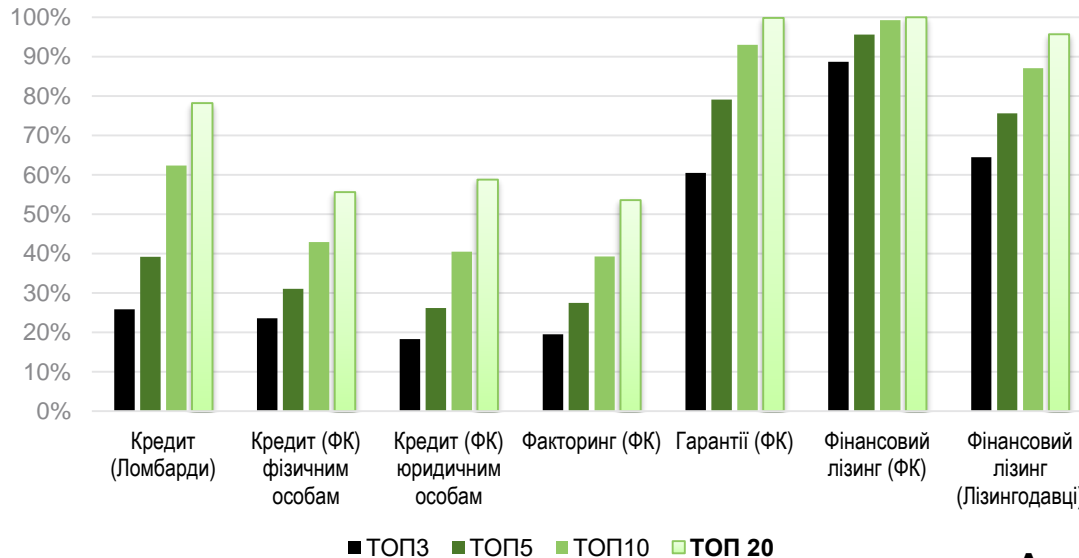

ОБСЯГ АКТИВІВ ТА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ЛОМБАРДІВ, млрд.грн

Концентрація та ділова активність

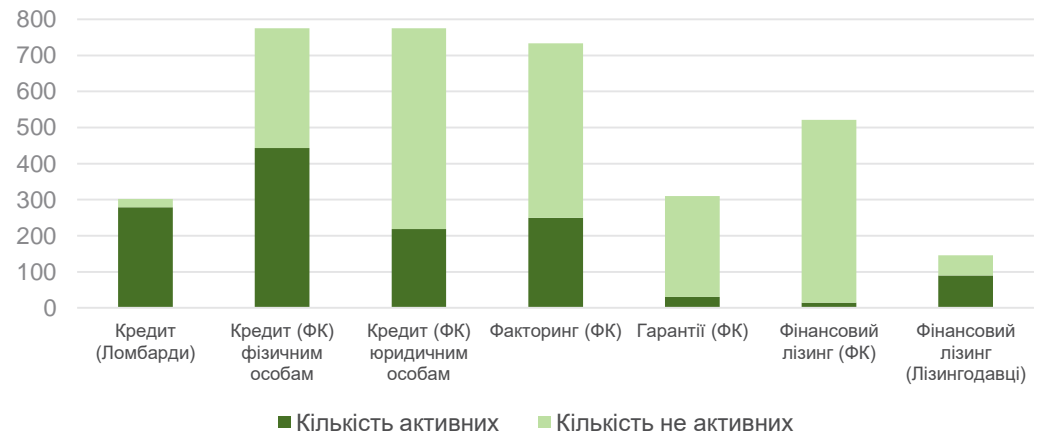
Питома вага ТОП20 на ринках небанківських фінансових послуг, %

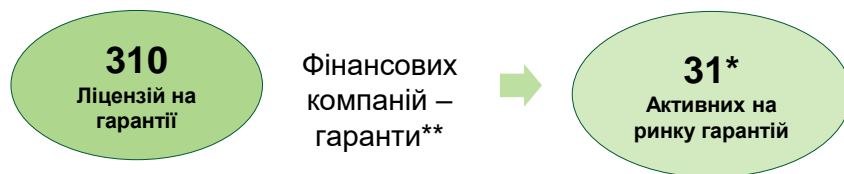
ТОП20 займає понад 50% на ринках небанківських фінансових послуг

2/3 об'єктів нагляду фактично не здійснюють діяльність на ринках небанківських фінансових послуг

Активність/не активність ліцензіатів

Гарантія

Укладено – **1,7** тис. договорів
Обсяг послуг – **3** млрд грн.
Середній розмір за договором - **1,8** млн.грн.

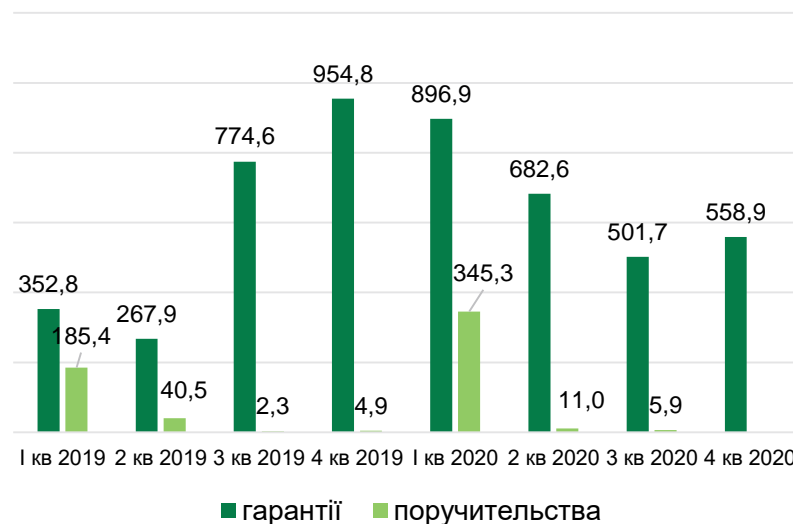
Станом на 01.01.2021 значна кількість фінансових компаній не дотримались обов'язкових фінансових нормативів та вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами:

- 77** - адекватності капіталу (K1);
- 30** - максимального ризику на одну особу або пов'язаних осіб (K2);
- 153** - запасу ліквідності (K3).

*активні – фінансові компанії уклали, хоч один договір з 01.01.2020р.

**станом на 18.03.2021 – кількість ліцензій зменшилася до 239

Обсяг операцій - гарантії та поручительства, млн.грн

Починаючи з 01.07.2020 послуги з надання поручительства не відносяться до фінансових послуг

(Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг»)

Кредити* (фінансові компанії)

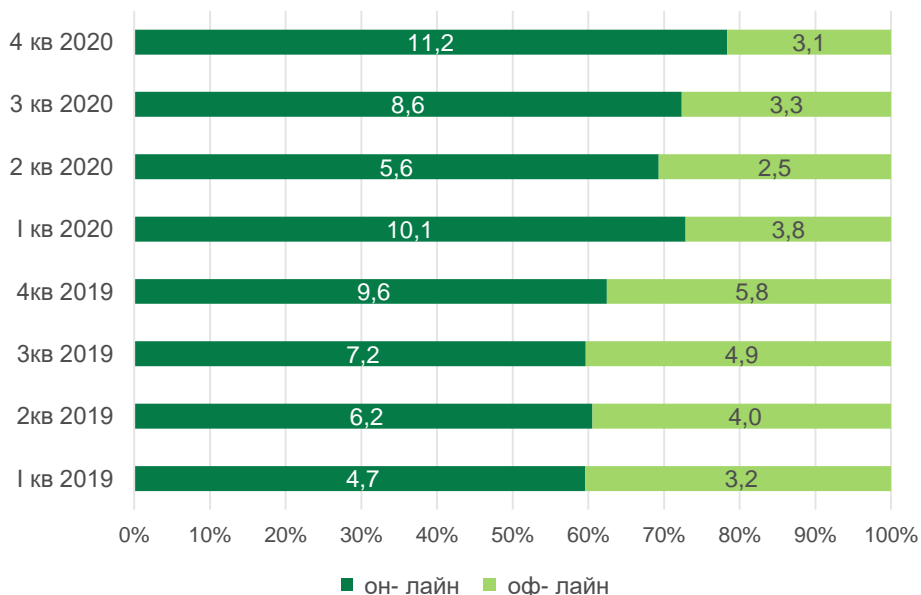
Надання позики, у тому числі і на умовах фінансового кредиту

Укладено – **12,6** млн. договорів
Обсяг послуг – **88,7** млрд грн.

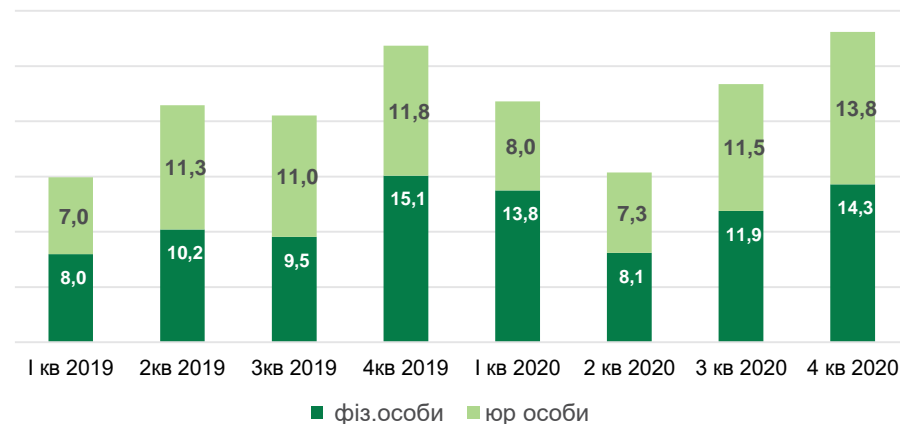
Кредити фізичним особам надають 234 фінансових компанії, з них «он-лайн» - 85.

Найбільш популярні строки кредитів: «до 30 днів», «від 90 днів до 1 року»

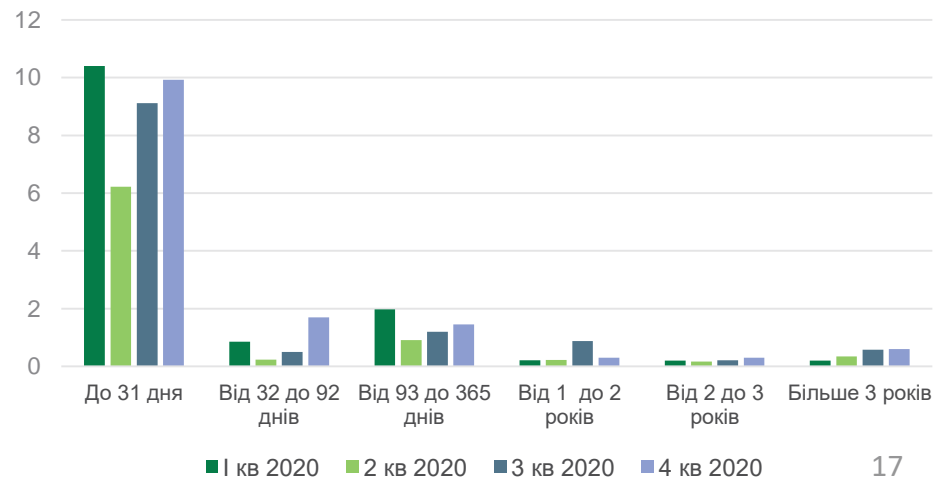
Структура операцій виданих кредитів фіз.особам (он-лайн, оф-лайн), млрд.грн

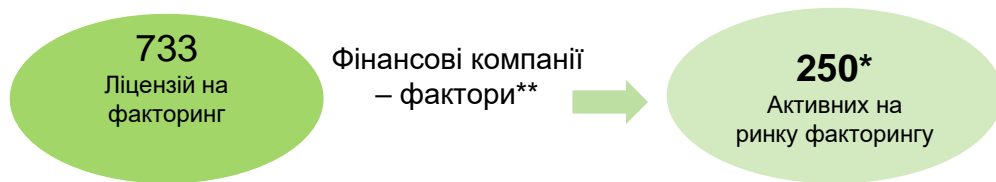
Кредити, млрд. грн

Структура наданих кредитів фізичним особам за строками, млрд.грн

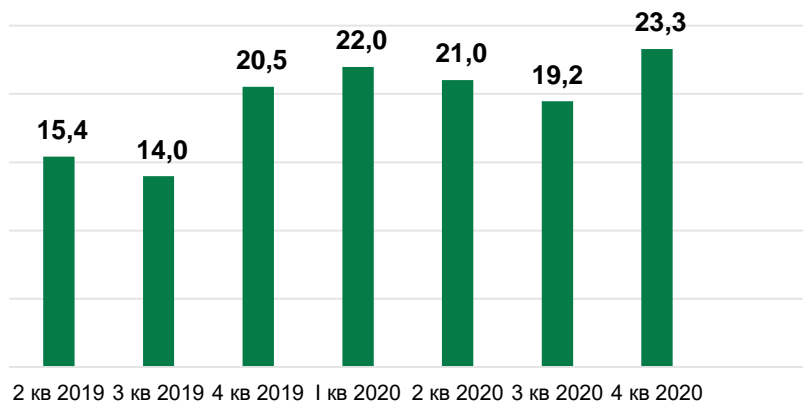
Факторинг

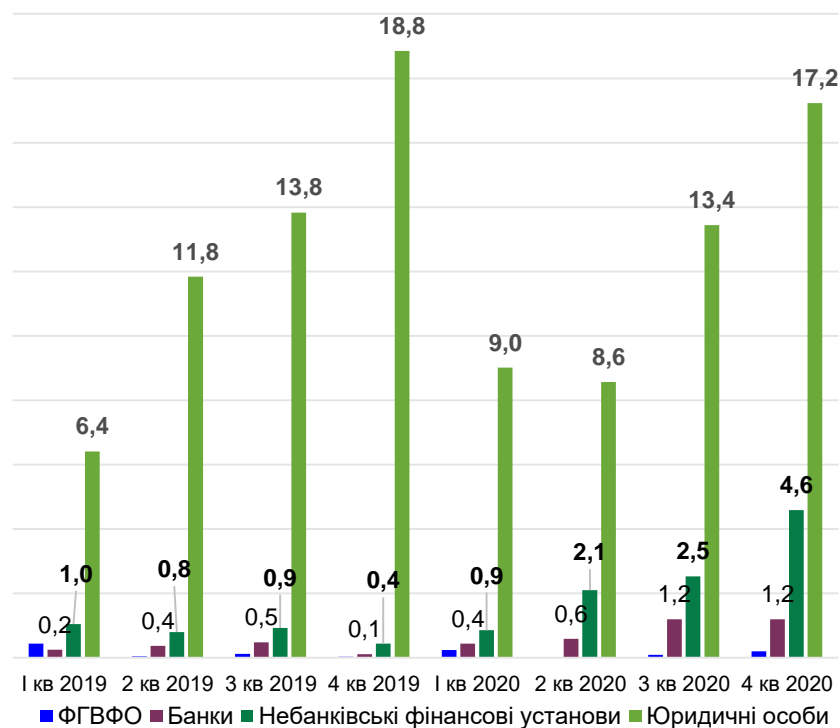
Об'єктом факторингу є відступлені права грошових вимог до боржника:

- за кредитною заборгованістю (кредити, позики, тощо)
- за продані товари (класичний факторинг)

Обсяг операцій факторингу всього,
млрд.грн

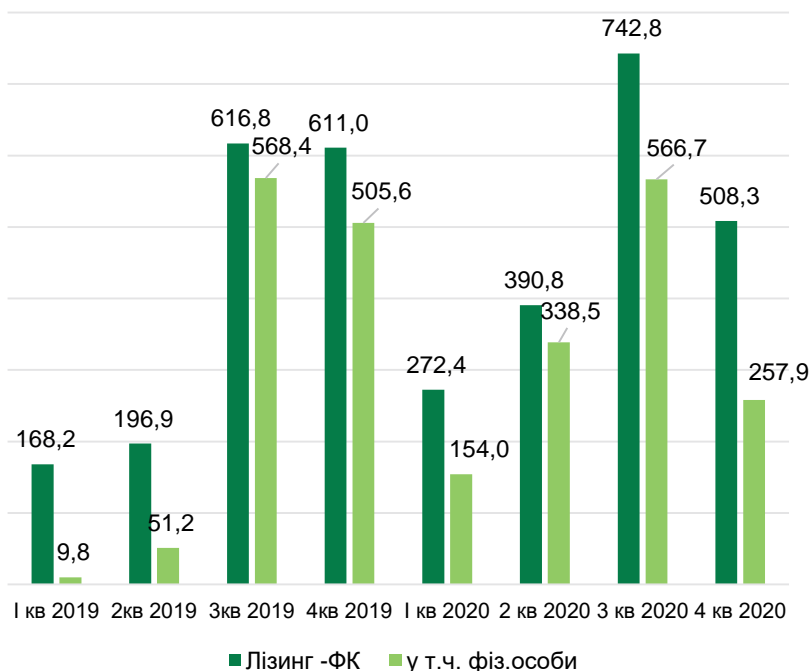

Обсяги відступлення кредитором прав грошових вимог на факторинг,
млрд.грн

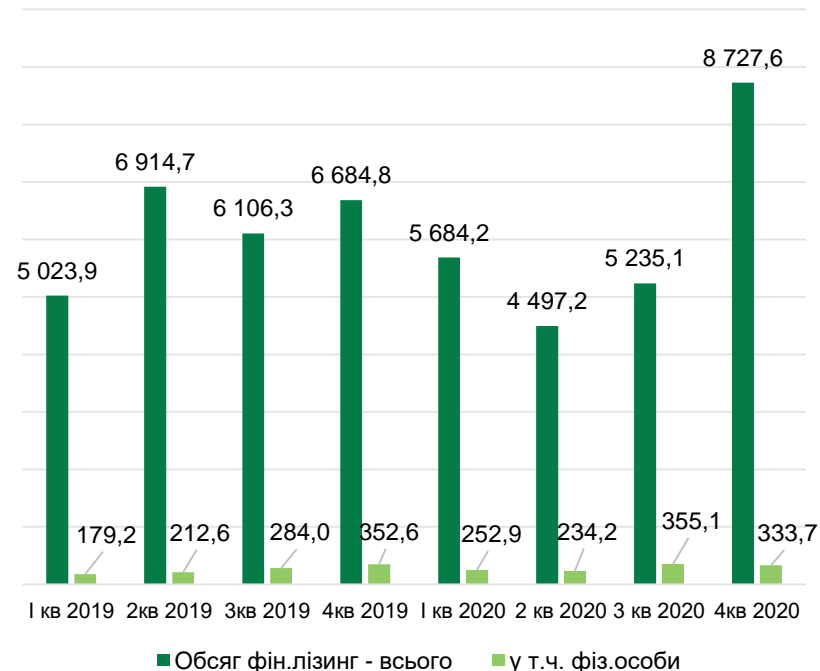

Фінансовий лізинг (фінансові компанії та лізингодавці)

Фінансові компанії, млн, грн

Лізингодавці, млн. грн.

521
Ліцензій на фінансовий лізинг

15*
Активних на ринку фінансового лізингу

146
Ліцензій на фінансовий лізинг

100*
Активних на ринку фінансового лізингу

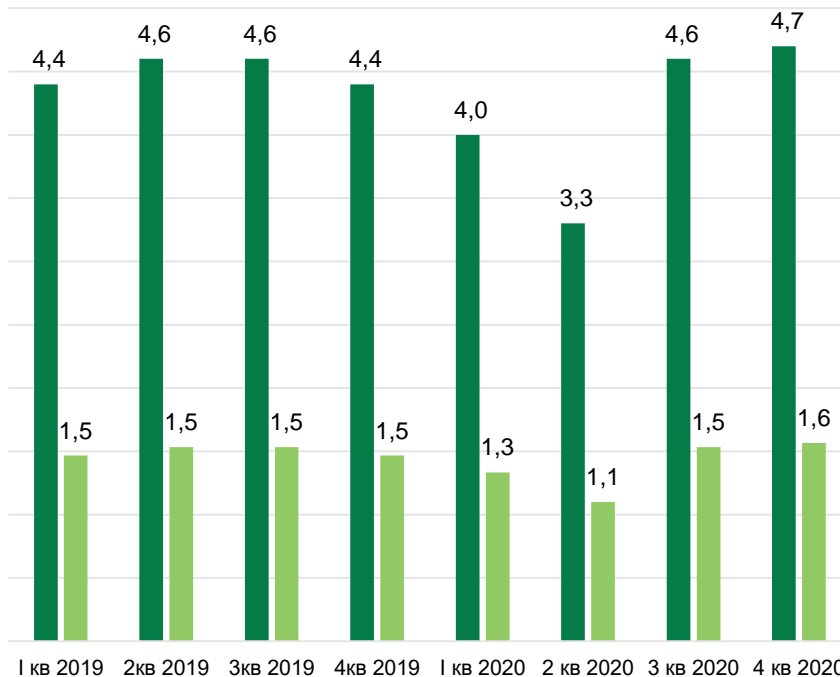
Кредити (ломбарди)

надання позики, у тому числі і на умовах фінансового кредиту

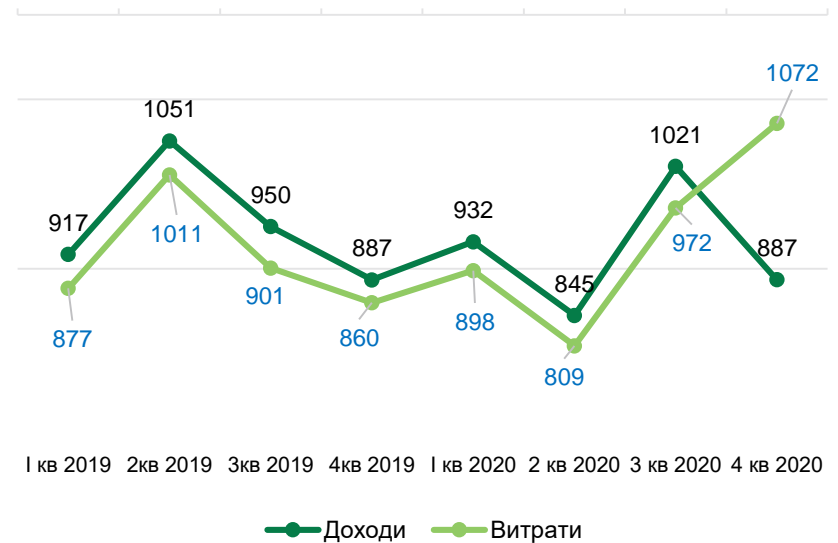
- Обсяг наданих позик ломбардами у 2020 року становили **16,6** млрд грн, що менше, ніж у 2019 році на **1,6** млрд.грн.
- На вироби із дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння припадає **81%** застави, а решта на побутову техніку.

Обсяг наданих послуг, млрд.грн

Доходи та витрати ломбардів, млн.грн

Перспективи нагляду за фінансовими компаніями, ломбардами та лізингодавцями

Законодавчі зміни, які впливатимуть у найближчий період на розвиток фінансових послуг, що надаються фінансовими компаніями, ломбардами та лізингодавцями:

Закони України

«Про внесення змін до деяких законів України щодо споживчого кредитування і формування та обігу кредитних історій» від 15 вересня 2020 року № 891-IX

«Про фінансовий лізинг» від 4 лютого 2021 року № 1201-IX

"Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту боржників при врегулюванні простроченої заборгованості"

Положення НБУ

Правила складання та подання звітності учасниками ринку небанківських фінансових послуг до Національного банку України

Про обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами фінансових установ, що отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з надання гарантій

Про встановлення вимог до кредитних посередників небанківських фінансових установ та до їх діяльності у сфері споживчого кредитування

Дякуємо за увагу!